

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 361. Quænam requirantur, ut contractus censualis in genere sit licitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

annuam pensionem ex sua industria, arte, officio præstandam absque ordine ad rem aliquam, ex qua solvatur, licet quandoque securitatis gratiâ fundus aliquis hypothecæ supponatur, ex quo pensio percipiatur casu, quo ea à persona obligata obtineri nequit) hic, inquam, census non solum ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, sed & secundum se est justus & licitus ex natura rei citra prohibitionem legis humanæ, prout probabilius tradunt Abb. *inc. in civitate. h. t. n. 6.* Felin. *L. 1. de censib. c. 8. à n. 4.* Covar. *L. 3. resol. c. 7. n. 5. & 6.* Azor. *p. 3. L. 10. c. 5. q. 5.* Less. *cit. c. 22. du. 4. n. 18.* Laym. *l. c. c. 18. n. 7.* Gail. *pract. L. 2. obs. 7. n. 13.* Pirh. *h. t. n. 74.* Wiestn. *n. 72.* & alij contra Nav. *comment. de usur. n. 8.* Gutt. *L. 2. pract. q. 177. n. 7.* Fachin. *L. 2. controvers. c. 44.* censentes, esse usurarium & injustum; estque ratio, quod sicut in censu reali potest dominus jus, quod habet ad fructus prædij sui justè vendere, tenerique postmodum bonâ fide prædium colere, ne reddatur infrugiferum, ita in censu personali potest vendere jus, quod habet ad lucra & fructus pecuniæ suæ ex laboribus & operis suis provenientes, non secus, ac locare potest pretio suo, aut etiam gratis concedere ipsas operas suas obligando se, suosque hæredes ad eam industriam personalem adhibendam, quâ lucrari operis suis certam summam pecuniæ annuatim emptori census solvendam, quemadmodum etiam à lege imponi potest obligatio talis persolvendi decimas personales; juxta *can. decima. 16. q. 1. c. ad Apostolica. c. non est. c. pastoralis de decimis.* aut emi servitus aliqua personalis. Sed neque dici potest in tali emptione census personalis intervenire etiam virtuale mutuum, adeoque usuram palliatam, dum pecuniâ emitur pecunia, seu ex auro nascitur aurum, quod usurarium dicitur. *can. sicut. v. interdum. dist. 47.* cum emptor census personalis irredimibilis, vel redimibilis ex parte venditoris tantum datam sortem repetere nequeat, id autem possit mutuans. Laym. *l. c. n. 7.* Pirh. *cit. n. 74. in fine.* adhæc non emitur pensio personalis pecuniaria, sed jus ad eam exigendam. Nihilominus licet emptio census personalis, ut dictum, ex natura rei, seu spectato præcisè jure naturali sit licita, jure tamen ecclesiastico illicitam esse, non tam per *cit.* Constitutiones Martini V. & Calixti III. clausas in corpore juris communis, quam per *Constit. Pii V. cum onus.* constabit ex dicendis *quæst. seq.*

Quæst. 361. Quænam requirantur, ut contractus censualis in genere sit licitus?

R Esp. Primò: Ut contractus censualis jure naturæ sit licitus, requiruntur quatuor conditiones sequentes: Prima, ut census constituatur in re frugifera, vel quæ pro frugifera habetur, ex qua pensio suo tempore debita, sive immediatè, sive mediatè (ut sit, quando ex agro solvenda) solvi possit, & ita quidem, ut ordinariè sufficientes detractis expensis & laboribus, in colligendis fructibus factis ad integrè solvendam pensionem fructus ferat, alioquin si annuatim pauciores fructus ferat, census impositus eatenus rei videtur, quatenus minus fert. Azor. *l. c. L. 10. de usur. c. 6. q. 1.* Mol. *l. c. d. 389. n. 12.* Pirh. *n. 78.* Et si sit census personalis, requiritur, ut persona tantum annuatim labore, industria, arte acquirat, quantus est census, vel habeat saltem bona aliqua, unde censum annuum, partemve illius solvat. *Medin. de usur. q. 11.* Less. *cit. c. 22. n. 21.* Wiestn. *n. 74. in fine.* talia autem sunt

non solum bona immobilia, ut agri, domus, quin & census perpetuus & irredimibilis, utpote super quo alius census imponi potest) Azor. *l. c. c. 7. q. 1.* Less. *l. c. du. 12. n. 77.* Pirh. *h. t. n. 78. in fine.* sed etiam mobilia, vel se moventia, ut est pecunia, modò ea sit exposita negotiationi, grex ovium, aliæque, quibus utimur salvâ eorum substantiâ, quæque non statim primo usu consumuntur, & quorum pretia singulis ferè annis non mutantur, ita, ut in eis certa pensio constitui nequeat, ut contingit in frumentis, vino, oleo. Azor. *l. c. c. 5. q. 4.*

2. Secunda conditio est, ut ematur census justo pretio, quale censetur lege vel consuetudine, aut his deficientibus, virorum prudentum arbitrio taxatum est; ut in Imperio Romano, ex *Const. Caroli V.* edita in Comitibus Augustanis Anno 1548, pensione annuâ quinque florenorum emitur 100 florenis, Tanner. *Tom. 3. de just. d. 4. du. 4. n. 119.* Pirh. *n. 79.* dum alias in locis, in quibus pretium ita taxatum non est, pretium justum censeri potest, si pro centum solvantur 6, 7, 8, 9. aut etiam plura, cum rerum pretia pro varietate locorum, temporum, proque copia, vel inopia ementium, vel vendentium aut mercium, vel pecuniæ numeratæ variantur. Pirh. *l. c.* Wiestn. *n. 75.* citatis Nav. *l. c. n. 104.* Less. *du. 14. n. 103.*

3. Tertia, ut, si res censualis in perpetuum reddita sit infructuosa, vel etiam tota perierit citra culpam censuarii, v. g. prædium à flumine occupatum, domus incendio consumpta, obligatio solvendi pensionem extingatur totaliter, vel pro parte, prout res censualis tota, vel ex parte perit, damnumque sit censualistæ, secluso speciali pacto assicurationis, cum res quælibet per se loquendo percat domino suo, qualis est censualistæ respectu pensionis, seu juris ad pensionem percipiendam ex re censuali. Mol. *tr. 2. d. 391. n. 3.* Less. *l. c. num. 88.* Tanner. *l. c. n. 121.* Pirh. *n. 80.* Eodem modo extinguitur census personalis, si persona ad lucrum percipiendum reddatur inhabilis, vel amittat bona, ut ad censum solvendum sit impotens, Wiestn. *n. 76.* si tamen res censualis ad tempus, seu uno alterove anno fructus nullos ferat, tota pensio annua à censuario, seu domino fundi solvi debet, modò reliquis annis tantum ferat, quantum ad pensionem solvendam sufficit, vel etiam amplius, ita, ut damnum sterilitatis alio anno compensetur; cum ex recepta consuetudine census constitutus ex agris quotannis integer solvatur, etsi agri secundo aut tertio anno quiescant, nullum fructum ferant, quia non coluntur. Mol. Tanner. Less. Pirh. *ll. cit.* si autem culpâ censuarii perit, vel omnino reddita infructuosa, tenetur is reddere pretium census, vel illum super alia re immobili constituere. Less. *l. c. n. 91.* Pirh. *l. c.*

4. Quarta, ut res censualis, incio vel invito censualistæ, non alienetur in alium, à quo solutio census vel simpliciter, vel sine magna difficultate solvi nequit; cum jus censualistæ non debeat fieri deterius. Sotus *L. 6. q. 5. a. 3.* Pirh. *n. 81.* Wiestn. *n. 77.* Addunt aliqui quintam conditionem, ut nimirum non exigatur, seu in pactum deducatur solutio anticipata, uti contingeret, dum venditor sive censuarius cogretur, pensionem annuam vel semestrem pro primo anno vel semestri statim post pretium numeratum solvere, & emptor seu censualistæ de numerato pretio detrachere possit censum primi anni, quia hac ratione vendens non reciperet totum, quod debitum est ei pro annuæ vel semestralis pensionis solvendæ obligatione. Less. *l. c. n. 81.*

Castrop

Castrop. *tr. 32. d. 6. p. 16. n. 9.* Haunold. *tr. 10. n. 330.* Wiestn. *n. 78.* qui tamen monent, pactum de tali solutione anticipata non fore contra jus naturæ, si talis solutionis præstandæ onus aliâ ratione compensaretur. Superaddunt aliqui aliam adhuc conditionem, nimirum, ut non fiat ullum pactum, vi cuius obligetur venditor, ad redimendum censum ab emprote, quam tamen conditionem verisimiliter non esse necessariam, ait Pih. *l. c. remittens ad Tanner. cit. du. 4. n. 128. § 2. seq.*

5. Resp. Secundò: Præter has conditiones iure positivo ecclesiastico in *Extravagan. Martini V. & Calixti III.* sub aliis insuper conditionibus approbantur contractus censuales, ut, quòd sola res certa, immobilis, frugifera maneat obligata, & non persona censuarii, aliâve ejus bona. Quòd pretium iustum solvatur pecuniâ præsentè. Quòd venditori relinquatur facultas eodem pretio redimendi censum, sive totum simul, sive per partes. Quòd pensiones non superent æstimationem fructuum rei, in qua census constitutus, non tamen has conditiones omnes necessarias dicunt prædicti Pontifices, aut etiam sine iis initos contractus improbant; ut Covar. *L. 3. resol. c. 7. n. 5. § 6.* Less. *l. c. n. 75.* Tano. *l. c. n. 123.* Pih. *n. 82.*

6. Resp. Tertio: In cit. Bulla Pii V. quam referunt Nav. *in man. præl. c. 17. n. 234.* Mol. *d. 789. § seq.* Less. *l. c. n. 77.* Tann. *l. c. n. 124. § seq.* Reiffenst. *h. t. n. 153.* conditiones tanquam necessariae ad venditionem & emptionem licitam censûs requiruntur sequentes. Prima, ut census non constituatur, nisi super re immobili, aut quæ pro tali habetur, ex natura sua frugifera certis finibus designata, per quod proinde vetatur census personalis. Secunda, ut pretium censûs statim numeretur coram notario & testibus. Tertia, ut non fiant, aut in pactum deducantur anticipatæ solutiones pensionum, sed solum pro rata temporis constituti elapsi. Quarta, ut neque directè, neque indirectè obligetur censuarius, ad præstandam casus fortuitos, per quod etiam prohibetur pactum alsecurationis. Quinta, ut libera maneat censuario facultas rem censuale alienandi, neque cogatur solvere censualistæ laudemium, id est, quinquagesimam aut trigessimam partem pretii illius rei alienatæ. Sexta, ut dominus rei censualis intendens illam vendere, prius indicet domino censûs pretium & conditiones, quibus res est vendenda. Septima, ut non fiat pactum, quo venditor censûs, si in mora sit solvendi pensionem, obligetur ad ullam pœnam, quamvis iure naturali compensare damna, quæ ex illa dilatione solutionis emptori seu domino censûs obveniant, debeat, hoc tamen antedecenter in pactum deduci nequeat ob fraudem usurariam, quamvis postea, ut debitum exigi possit. Octava, ut non augeatur census jam constitutus, nec novus fundetur super eadem re ex pensionibus nondum solutis, vel imposterum solvendis, secus, si fuerint soluta, cum ex additione pecuniæ numeratæ augeri possit census. Nona, ut non fiat pactum, ut solutio onerum non spectet ad censuarium, quæ ex natura contractûs ad eum non pertinebant. Decima, ut, si res censualis ex toto vel ex parte pereat, vel reddatur infructuosa, census ex parte vel ex toto pereat. Undecima, ut census semper eodem

pretio, quo emptus est, redimi possit à venditore, nec fiant ulla pacta, quibus directè vel indirectè talis facultas ei adunatur. Duodecima, ut venditor volens censum redimere, ante bimestre præmoneat emptorem, seu censualistam, & post denunciationem intra annum cogi possit ad redimendum. Decima tertia, ut emptor non possit ab invito venditore pretium repetere, seu cogere illum ad redimendum censum, unde ut Less. *l. c. num. 92. § 94.* sequitur, census omnes esse perpetuos, seu irredimibiles ex parte emptoris, quamvis ex parte vendentis semper liberè redimi possit, nisi census irredimibilis iusto pretio sit comparatus. Decima quarta, ut pretium censûs semel constitutum non possit augeri ob temporis vel contractuum qualitatem, vel ob aliud accidens, scilicet in gratiam vendentis, qui semper eodem pretio censum potest redimere, quo vendidit; ita ferè Pih. has conditiones ex cit. Bulla Pii V. excerptas suis verbis proponens, quas adjectis ex eadem Bulla aliis paucis, ita, ut earum numerus ad 20 ascendat, verbis ipsius Bullæ refert, & in paragraphos distinguit Reiffenst. *h. t. à num. 153.* quem vide.

7. Resp. Quarto: Circa has conditiones Bullæ Pianæ notanda sequentia; Primò: inter has conditiones repeti etiam eas, quæ iure naturæ requiruntur, ideòque independentè ab eadem Bulla, etiamsi recepta, necessariò observandæ. Secundò: conditiones cæteras Bullæ non extendi ad contractus censuales initos ante illam, qui etiam iis carentes sunt liciti, & manent in suo vigore; neque ad eos, qui fiunt etiam post Bullam per contractum donationis, vel dotis constituendæ, vel donationis propter nuptias, vel per legatum, fideicommissum, vel aliam voluntatem ultimam. Nav. *in commentar. de usur. num. 98.* Less. *cit. c. 22. num. 96.* Pih. *h. t. num. 84.* Tertio: Bullam hanc, ubi promulgata, recepta, & contrario usu non iterum abrogata, absolutè obligare. Castrop. *tr. 52. d. 6. p. 15. n. 4.* eòque teste DD. omnes; quia præscribit contractui huic, celebrato per modum emptionis, & venditionis formam, ne prætextu censûs exerceantur usuræ. Unde hi contractus sub alia forma, quam Bulla præscribit, vi illius censentur usurarii, saltem ob præsumptionem fori externi, etsi fortè à parte rei tales non sint. Less. *l. c. num. 97.* Pih. *l. c.* Quarto: ubi verò promulgata, vel usu recepta non est, (utè eam non receptam, & contrarium usum hæctenus semper perseverasse in Gallia, Belgio, Germania, saltem quò ad plerasque conditiones, restantur Less. *l. c. num. 98.* Tann. *l. c. du. 4. num. 131.* Pih. *l. c.* Reiffenst. *num. 156.*) vel primitus recepta, & ex post contrariâ consuetudine abrogata, in nullo foro obligare, & hinc tales contractus, non observatis illis conditionibus, liberè exerceri, v.g. emi census ex utraque parte redimibiles, item perpetuos; ita AA. paulò antè citati. Quintò: cum dicta constitutio valde probabiliter fundetur in præsumptione fraudis & intentionis usurariæ; hæc cessante, censum licitè constitui sine conditionibus iure humano tantùm requisitis. Nav. *l. c. n. 106.* *in fine.* Pih. *l. c.*